

Arkusze diagnostyczny przemocy w rodzinie wobec dzieci¹

Przeznaczenie narzędzia:

Etap I (1b) – Ocena / Diagnoza (Pogłębienie wiedzy o sytuacji związanej z problemem osoby/ rodziny)

Zastosowanie narzędzia: fakultatywne

Rodzaj narzędzia: specjalistyczne

Wypełnia: pracownik socjalny i inni specjaliści pracujący z rodziną

Sygnatura: FS_PwR_28

Nazwisko i imię dziecka, którego dotyczy diagnozowanie _____

U dziecka daje się zauważyć:

1. Wyrażna przewaga w okazywaniu przez dziecko takich uczuć, jak złość, gniew, wrogość.
2. Dziecko okazuje bardzo mało emocji zarówno pozytywnych, jak i negatywnych.
3. Dziecko okazuje wzmożone wahania w ujawnianiu emocji, podczas rozmowy często zmienia się nastrój emocjonalny dziecka.
4. Dziecko często okazuje smutek, znudzenie, przy jednoczesnym braku lub niewielkiej ilości uczuć pozytywnych.
5. Dziecko czuje się zależne od innych, nie podejmuje wysiłku aby rozwiązać problem, lecz czeka, aż ktoś rozwiąże go za nie, często denerwuje się przy tym („nic sam nie mogę zrobić”, „inni muszą rozwiązać to za mnie”, „to nie zależy ode mnie”)
6. Dziecko prezentuje w relacji głównie obojętność, brak zaufania i niechęć przed tym, aby otwierać się przed drugim człowiekiem, korzystać z jego pomocy.
7. Dziecko prowokuje innych do tego, aby między nimi a dzieckiem miało miejsce wzajemne okazywanie wrogości.
8. Dziecko podejrzewa, że inni mają złe intencje wobec niego.
9. Dziecko nie wierzy we własne możliwości, jest przekonane, że nic mu się nie uda, nie umie.
10. Widoczne ślady po samookaleczaniu się, np. ślady po nacięciach na rękach, nogach, ślady po uderzeniu głową o twarde przedmioty.
11. Wiadomo z wywiadu, że dziecko często uskarża się na różne dolegliwości zdrowotne, np. ból brzucha, ból głowy, ból nogi, ból ręki itd.
12. Dziecko wypowiada się na temat swojej pseudowolności („Nikt nie będzie mi mówił, co mam robić”, „Nie muszę słuchać tego, co mówi moja matka”)
13. Dziecko (w wieku szkolnym) ma niewidzialnych przyjaciół lub ma tendencję do opisywania swojego świata w nierealistyczny, magiczny sposób.
14. Dziecko jest niechętnie do zabaw polegających na odgrywaniu ról.
15. Dziecko często bawi się w tą samą zabawę, ma tendencję do powtarzania ciągle tych samych fragmentów zabawy lub jej całości.
16. Dziecko często wycofuje się w relacjach z rówieśnikami.
17. Dziecko często jest agresywne w relacjach z rówieśnikami.
18. Dziecko często wchodzi w konflikty z rówieśnikami.

---

¹ Narzędzie zostało opracowane przez Zespół ds. przemocy w rodzinie.

19. Dziecku zdarza się używanie gróźb w relacjach z innymi dziećmi, zastraszanie ich, reagowanie agresją wtedy, kiedy ktoś je denerwuje.
20. Dziecko jest mało zaangażowane w naukę szkolną, niechętnie uczy się.
21. Dziecko unika zadań umysłowych.
22. Dziecko ma niskie wyniki w nauce

Data diagnozy _____

Podpisy osób przeprowadzających diagnozę

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

INSTRUKCJA

1. Cel narzędzia

- Rozpoznanie zmian w zachowaniu dziecka mogących świadczyć o byciu ofiarą lub świadkiem przemocy **w rodzinie**.

2. Grupa docelowa

- Rodziny z dziećmi, w których zachodzi przypuszczenie, że dziecko/dzieci mogą być ofiarami lub świadkami przemocy **w rodzinie**.

3. Sposób wykorzystania

a) okoliczności w jakich stosuje się narzędzie

- *Arkusze* stosuje się po przeprowadzeniu *Wywiadu – rozpoznanie sytuacji w rodzinie* i/lub po przeprowadzeniu innego wywiadu w rodzinie, w wyniku którego pracownikowi socjalnemu nasunie się potrzeba poszerzenia informacji o sytuacji dziecka lub dzieci w rodzinie. Narzędzie ma charakter fakultatywny.
- Zakres informacji z *Arkusza* powoduje, że ich zaobserwowanie nie powinno być dokonywane jedynie przez pracownika socjalnego, ale także przez innych specjalistów pracujących z daną rodziną.
- Ponowne wykorzystanie *Arkusza* uzależnione jest od decyzji pracownika socjalnego. Wskazane jest jednak powtórzyć taką planowaną obserwację w pewnych odstępach czasu (np. raz w roku), co pozwoli na uchwycenie zmian zachodzących w funkcjonowaniu rodziny.

b) zastosowanie pytań

- W *Arkuszu* znajdują się zdania, które opisują typowe zachowania i reakcje dzieci doznających przemocy **w rodzinie**, jak również będących jej świadkami. Na podstawie dostępnych źródeł wiedzy o konkretnym dziecku (np. wywiad z rodzicem, opiekunem) oraz własnych obserwacji zaznacz te zdania, które określają dziecko.
- Im więcej zdań zostało zaznaczonych, tym większe jest prawdopodobieństwo, że dziecko doznaje lub jest świadkiem przemocy w rodzinie. Zaznaczenie trzech lub więcej punktów wskazuje na potrzebę skierowania rodziny do specjalisty zajmującego się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

c) na co warto zwrócić uwagę

- Przemoc **w rodzinie** jest szczególną, trudną sytuacją dla dziecka. Zarówno wtedy, kiedy jest ono jej ofiarą, jak i świadkiem, występują charakterystyczne zmiany w zachowaniu i emocjach. Dziecko uczy się, jak przetrwać w rzeczywistości, która je otacza w najbliższym środowisku. Znajduje to wyraz zarówno w funkcjonowaniu społecznym, poznawczym, jak i emocjonalnym. Dzieci wychowujące się w rodzinie dotkniętej przemocą **w rodzinie** zachowują się, myślą i wyrażają emocje inaczej niż ich rówieśnicy.
- Narzędzie jest zapisem z obserwacji. Specyfika i szeroki zakres czynników ryzyka wskazuje na potrzebę dokonywania tej obserwacji w dłuższym czasie, gdyż nie jest możliwe zaobserwowanie wszystkich występujących czynników w trakcie jednego spotkania z rodziną.

d) informacje dodatkowe

- *Arkusze* może być uzupełniany opiniami i obserwacjami innych specjalistów.